

Czesław Surma

(1907-1943) ps. "Blondas", "Korzeniowski", "Sulicki", "Maryś", ofic. rez. WP i AK oraz dywersji pozafrontowej.

Urodzony 7.6.1907 r. w Połajewie pod Obornikami Wlkp., s. Jana, kupca i Bronisławy z d. Kłos. Szkołę powszechną ukończył w Połajewie.

Od 1919 mieszkał wraz z rodziną w Poznaniu. Podjął naukę w Gimn. im. Ignacego

Paderewskiego, które ukończył w 1927. Po-tem odbył przeszkolenie wojskowe w Szkole Pchor. Rezerwy

Piechoty w Zambrowie oraz praktykę wojskową w 1 DP Legionów.

W czasie nauki w gimnazjum związał się z ruchem harcerskim 16 i 17 PDH.

Był współorganizatorem obozów i kursów szkoleniowych ZHP, uzyskując stopień phm. W czasie zbiórek drużyny "Wilków Morskich" w Poznaniu poznał bliżej twórcę skautingu w Wielkopolsce kpt. Wincentego Wierzejewskiego, co związało go z Okręgowym Urzędem

WF i PW, a następnie z Samodzielnym Referatem Informatyjnym DOK nr VII. Od 1931 w Kole Młodych SN na Wildzie.

W 1934 został

skierowany na specjalny kurs WF i PW w Mołodecznie. W I. 1929-36 pracował w kancelarii adwokackiej jako referent. W 1936 został

najbliższym

współpracownikiem kpt. W. Wierzejewskiego, zatrudniony

jako księgowy w prowadzonym przez niego przedsiębiorstwie Katowickich Firm Budowy Dróg "Smołobit" w Poznaniu przy ul. Moskowskiej. W latach

1936-38 odbył kilka kursów

służb specjalnych Oddziału II Sztabu Głównego

WP, a następnie został

powołany przez kpt. W. Wierzejewskiego do kierownictwa

dywersji pozafrontowej. W początkach 1939

organizował związek TOK we Wrześni.

Wybuch wojny zastał go w Poznaniu. Na skutek pomyłki w ewidencji

wojskowej otrzymał przydział

do Batalionu ON "Poznań 1". Według informacji rodziny miał się zgłosić

w pełnym umundurowaniu w punkcie zbornym przy ul. Rybaki i

dopiero na interwencję u dowódcy DOK nr VII udał

się na swój punkt dowodzenia we

Wrześni. Według

innych źródeł brał udział w początkowej

fazie kampanii wrześniowej w składzie Batalionu ON "Poznań 1" lub

"Poznań 2", a do Wrześni

przybył tuż przed wkroczeniem

Wehrmachtu. Wobec braku rozkazów nie zdołał uruchomić podległych

mu grup bojowych TOK i w październiku 1939 wrócił do Poznania na dawne

stanowisko pracy, wykorzystując przy tym biegłą znajomość

języka niemieckiego. Nawiązał łączność z członkami TOK, a od grudnia 1939 kontaktował się z nim z ramienia dowództwa SZP ppor. Franciszek Pawela ("Jarociński"). Do kwietnia 1940 Surma zorganizował zawiązek kierownictwa Związku Od-wetu w Poznaniu, a od czerwca 1940 został szefem WKZO. W tym czasie blisko współ-pracował z ppor. c.w. Franciszkiem Firlikiem, którego fikcyjnie zatrudnił w firmie Teerbit. Aresztowanie F. Firlika przez Gestapo do-prowadziło do dekonspiracji Surmy. Wobec bez-pośredniego zagrożenia opuścił Poznań 21 VI 1941. Do marca 1942 dowodził Związ-kiem Odwetu w Radomiu, utrzymując bliskie kontakty z jego centralą przy KG AK. Po-szukiwany listami gończymi od 1942. Został aresztowany przez Gestapo według informa-cji rodziny w Warszawie, a według innych źródeł we Lwowie. Zginął w nieznanym okolicznościach w 1943. Żona Monika z d. Krzyśko, c. Henryka.

źródło:

Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945, red. Marian Woźniak, Poznań, Instytut Zachodni, 1998